BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA O‘YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING METODIK ASOSLARI

Abdullayeva Sh.
Latipova M.
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20175669

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich ta’lim jarayonida o‘yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik va metodik asoslari yoritiladi. O‘yin texnologiyalarining o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, dars samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang‘ich sinf darslarida qo‘llaniladigan didaktik o‘yinlar, interfaol metodlar va ularni tashkil etish tamoyillari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, o‘yin texnologiyasi, didaktik o‘yin, interfaol metod, ta’lim samaradorligi, pedagogik texnologiya, innovatsion yondashuv.

Kirish

Bugungi kunda ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda darslarni tashkil etish zarurdir. Shu nuqtai nazardan, o‘yin texnologiyalari boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining qiziqishi va faolligini oshiruvchi samarali vosita hisoblanadi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun o‘yin asosiy faoliyat turi bo‘lib, ular orqali bolalar atrof-muhitni anglaydi, muloqot qiladi va yangi bilimlarni o‘zlashtiradi. O‘yin texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarda bilim olishga bo‘lgan motivatsiyani kuchaytiradi, dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

O‘yin texnologiyasi — bu ta’lim jarayonini maqsadli tashkil etishga xizmat qiluvchi pedagogik faoliyat shakli bo‘lib, unda bilim, ko‘nikma va malakalar o‘yin faoliyati orqali shakllantiriladi. O‘yin jarayonida o‘quvchilar erkin fikrlashga, muammoli vaziyatlarni hal qilishga va jamoa bilan ishlashga o‘rganadilar.

Pedagogik nuqtai nazardan o‘yin texnologiyalarining quyidagi afzalliklari mavjud:

- o‘quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi;
- bilimlarni mustahkam o‘zlashtirishga yordam beradi;
- mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi;
- nutq va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantiradi;
- o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi;
- psixologik erkin muhit yaratadi.

Boshlang‘ich ta’limda o‘yin texnologiyalari bolaning yosh xususiyatlariga mos ravishda tashkil etilganda yuqori samaradorlikka erishiladi.

Boshlang‘ich sinflarda turli xil o‘yin texnologiyalaridan foydalaniladi. Ular o‘quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Didaktik o‘yinlar ta’limiy maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lib, o‘quvchilarning bilimini mustahkamlashga yordam beradi. Masalan:“Kim chaqqon?”, “Topqirlar bellashuvi”, “Zanjir”,

“So‘z top”, “Matematik estafeta”. Bunday o‘yinlar o‘quvchilarning diqqatini jamlaydi va darsga faol jalb etadi.

Rolli o‘yinlarda o‘quvchilar ma’lum obrazlarni ijro etadilar. Bu usul ayniqsa ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida samarali hisoblanadi. Rolli o‘yinlar orqali bolalarda nutq madaniyati, muloqot ko‘nikmasi va ijodkorlik rivojlanadi.

Harakatli o‘yinlar o‘quvchilarning jismoniy faolligini oshirish bilan birga ularning darsga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi. Ayniqsa, kichik yoshdagi bolalarda uzoq vaqt bir joyda o‘tirish qiyin bo‘lgani sababli bunday o‘yinlar muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi davrda multimedia vositalari asosida tashkil etilgan interaktiv o‘yinlardan ham keng foydalanilmoqda. Elektron testlar, animatsion topshiriqlar va ta’limiy platformalar o‘quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi.

O‘yin texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari

Boshlang‘ich ta’limda o‘yin texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun quyidagi metodik tamoyillarga amal qilish zarur:

Maqsadga yo‘naltirilganlik- Har bir o‘yin aniq ta’limiy maqsadga ega bo‘lishi kerak. O‘yin dars mazmuniga mos kelishi va o‘quvchilarda muayyan bilim yoki ko‘nikmani shakllantirishga xizmat qilishi lozim.

Yosh xususiyatlarini hisobga olish- Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining psixologik va fiziologik xususiyatlari inobatga olinishi zarur. O‘yinlar sodda, tushunarli va qiziqarli shaklda tashkil etilishi kerak.

Faollik va hamkorlik- O‘yin jarayonida barcha o‘quvchilar faol ishtirok etishi muhim. Guruhli va juftlikdagi o‘yinlar o‘quvchilarda hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Rag‘batlantirish- O‘yin davomida o‘quvchilarni rag‘batlantirish ularning motivatsiyasini oshiradi. Turli baholash usullari, maqtov va sovrinlardan foydalanish samarali natija beradi.

Natijadorlik- O‘yin yakunida o‘qituvchi o‘quvchilarning faoliyatini tahlil qilishi, erishilgan natijalarni baholashi va xulosalar chiqarishi lozim.

O‘yin texnologiyalarining ta’lim samaradorligiga ta’siri

Tajriba va kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, o‘yin asosida tashkil etilgan darslarda o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi yuqori bo‘ladi. O‘yin texnologiyalari:

- darsning qiziqarli o‘tishini ta’minlaydi;
- o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi;
- bilimlarni tez va oson o‘zlashtirishga yordam beradi;
- ijtimoiy faollikni oshiradi;
- ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi.

Shuningdek, o‘yin orqali tashkil etilgan darslarda o‘quvchilarning darsga qatnashuvi va intizomi ham yaxshilanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. O‘yinlar o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo‘lib, ularning bilishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi, mustaqil va ijodiy

fikrlashini rivojlantiradi. Shu sababli zamonaviy o‘qituvchi dars jarayonida o‘yin texnologiyalaridan maqsadli va samarali foydalanishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishmuhamedov R. “Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar”. – Toshkent, 2017.
2. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. “Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari”. – Toshkent, 2015.
3. Azizxo‘jayeva N. “Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat”. – Toshkent, 2016.
4. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. “Zamonaviy pedagogik texnologiyalar”. – Toshkent, 2018.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.